

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide

Številka: 603-01/15-2/ EPA 962-VII
Ljubljana, 11. 1. 2016

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je, na podlagi 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) in drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 - ZFDO-F), oblikovala naslednje

Mnenje

k Predlogu Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o štipendiranju (ZŠtip-1A) – skrajšani postopek

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je na 47. seji 7. 1. 2016 obravnavala Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o štipendiranju (ZŠtip-1A), ki ga je po skrajšanem postopku v obravnavo Državnemu zboru poslala Vlada Republike Slovenije.

Komisija predlog zakona **podpira**.

Komisija ugotavlja, da je osnovni namen sprememb veljavne zakonodaje na področju štipendiranja ureditev učinkovitejšega sistema dodeljevanja štipendij za deficitarne poklice, na podlagi načela enake obravnave vlagateljev in transparentne porabe sredstev. Po novem bo tako javni razpis za podelitev štipendij za deficitarne poklice urejen kot javni razpis z zaprtim rokom za vložitev vloge in ne več kot javni razpis z odprtim rokom. Posledično se ureja tudi zakonske podlage za določitev drugih, posebnih pogojev za dodeljevanje štipendij za deficitarne poklice (raven oz. stopnja izobraževanja, področje ali smer izobraževanja, letnik izobraževanja in uspeh oz. povprečna ocena), po katerih se bodo lahko ovrednotile vloge vlagateljev s točkami, kar bo omogočilo izbor prejemnikov štipendij glede na število zbranih točk. Na podlagi predlaganih sprememb se bo lahko tudi bolj učinkovito in usmerjeno izvajalo Politiko štipendiranja 2015–2019.

S predlogom zakona se na novo usklajuje tudi obveznosti zaposlitve štipendistov Ad futura za študij v tujini. Spremembe so odziv na pomisleke Evropske komisije glede pogojevanja podeljevanja štipendij Ad futura z zaposlitvijo v Republiki Sloveniji po končanem izobraževanju v tujini, kar naj bi bilo v nasprotju z evropskim načelom prostega pretoka delavcev. Trenutna ureditev namreč zahteva od prejemnikov štipendije Ad futura zaposlitev že v treh mesecih po zaključku izobraževanja. Po novem pa bodo roki, v katerih bo treba izpolniti obveznost zaposlitve, na podlagi ureditve s pravilnikom, daljši kot doslej, in odvisni od števila let/mesecev prejemanja štipendije in ravnijo študija (dodiplomski/podiplomski).

Komisija se je seznanila s stališčem Študentske organizacije Slovenije (ŠOS), ki je sodelovala pri pripravi predloga zakona in njegovo vsebino podpira. V času priprave sprememb zakonodaje je sicer ŠOS podal še nekaj dodatnih predlogov za spremembe obstoječe zakonodaje na tem področju, vendar so se s pristojnim ministrstvom dogovorili, da se bodo o njih pogovarjali in usklajevali kasneje. Tokratni posegi v zakonodajo na tem področju posledično ostajajo omejeni zgolj na prej omenjeni dve področji.

Predlog zakona podpira tudi Dijaška organizacija Slovenije (DOS), saj je zakonske spremembe tipa javnega razpisa sama predlagala že marca lani na Svetu Vlade RS za mladino. Z namenom preprečitve morebitnih zapletov pri praktični izvedbi zakonskih določb DOS dodatno poziva Vlado, da v prihodnje tudi podzakonske akte usklajuje s predstavniki dijakov in študentov, ki dobro poznajo dijaško in študentsko populacijo in s tem lažje ocenijo ustreznost posameznih rešitev, kar se tiče praktične izvedbe.

Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije (v nadaljevanju Sklad) spremembo zakonodaje pozdravlja, saj lani ravno zaradi zakonskih določb glede tipa javnega razpisa ni imel možnosti vsebinsko odločati o prejemnikih štipendije za deficitarne poklice in se je posledično soočal z veliki težavami pri javnem razpisu za podelitev omenjenih štipendij.

O zapletih z razveljavljenim in potem ponovno objavljenim Javnim razpisom za dodelitev štipendij za deficitarne poklice za šolsko leto 2015/2016 je ob obravnavi Letnega poročila Javnega sklada Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije za leto 2014 komisija razpravljala na 42. seji 9. 9. 2015. Takrat je izpostavila več medsebojno povezanih težav, ki so po njenem mnenju vodile do zapletov z izvedbo razpisa. Kot ključno napako je ocenila ravno neustrezno zakonsko podlago, ki se je nanašala na določitev javnega razpisa z odprtim rokom (sistem delitve sredstev do njihove porabe na podlagi vrstnega reda prejetih popolnih vlog in brez posebnih dodatnih meril) kot tipa razpisa, ki bo uporabljen pri dodeljevanju štipendij za deficitarne poklice. Posledično je pozvala k spremembi zakonodaje na tem področju.

Komisija v skladu z navedenim, ob obravnavi aktualnega predloga zakona, ki predvideva spremembo tipa javnega razpisa v javni razpis z zaprtim rokom (1. člen), z zadovoljstvom ugotavlja, da je predlagatelj upošteval njene lanskoletne pripombe, in zaradi tega predlogu zakona izraža podporo.

V zvezi s področjem deficitarnih poklicev sicer komisija poziva k poglobljeni analizi in razmisleku o ustreznosti trenutno zastavljenega sistema, zlasti trenutnega seznama deficitarnih poklicev, in sicer v smislu usklajenosti seznama z dejanskimi potrebami gospodarstva oziroma trga dela. Kot je ocenil ŠOS, je bil morda eden od razlogov za lanskoletni zaplet z javnim razpisom za štipendije na področju deficitarnih poklicev tudi veliko število poklicev na prej omenjenem seznamu, od katerih morda nekateri nanj niso bili utemeljeno uvrščeni. Posledično bi bilo najbrž treba seznam prečistiti in politiko štipendiranja uskladiti s strategijo pametne specializacije, da bi bile investicije v znanje res razvojno naravnane in usklajene s potrebami države in gospodarstva.

Komisija ugotavlja, da je povpraševanje po določenih poklicih (npr. kovinarjih) na trgu veliko, prav tako pa je v praksi možno zaslediti primere, ko se slovenska podjetja (npr. iz livarske branže) odločajo za odpiranje obratov oziroma nove investicije na območju sosednje države, ker je tam, v primerjavi s Slovenijo, na voljo dovolj takih

kadrovskih profilov, kot jih potrebujejo. Komisija zato poziva k ponovni proučitvi ustreznosti števila razpisanih mest v posamezne programe poklicnih profilov, s katerimi je trg trenutno zasičen (npr. s frizerji) in na drugi strani k spodbujanju vpisa ali ponovnem zagonu izobraževalnih programov za poklice, ki počasi izginjajo, čeprav povpraševanje na trgu dela po njih obstaja.

Komisija dodatno poziva pristojno ministrstvo ter Sklad, da v pripravo posameznih zakonskih ali podzakonskih rešitev na področju deficitarnih poklicev v čim večji meri vključi tudi predstavnike gospodarstva oz. vseh sektorjev, v katerih obstaja interes za zaposlovanje tovrstnih poklicev, ter predstavnike posameznih zbornic (Trgovinska zbornica, Gospodarska zbornica Slovenije, Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije); zlasti zato, ker je prav od absorpcijske sposobnosti različnih sektorjev gospodarstva v veliki meri odvisno zaposlovanje deficitarnih poklicnih skupin in s tem tudi smiselnost štipendiranja in izobraževanja na teh področjih.

Pristojno ministrstvo v zvezi s seznamom deficitarnih poklicev pojasnjuje, da se v sodelovanju z Zavodom RS za zaposlovanje in različnimi pristojnimi organi na področju šolstva trudijo na podlagi različnih analitičnih podatkov obnoviti seznam deficitarnih poklicev in ga prilagoditi potrebam na trgu. Napovedujejo dopolnitev politike štipendiranja in ponovno aktivacijo poklicev, ki izumirajo. Na ugotovitvah aktualnih analiz bo temeljil tudi nov javni razpis za podelitev štipendij za deficitarne poklice, saj ga želijo čim bolj prilagoditi realnemu stanju na trgu dela.

V zvezi z urejanjem štipendij Ad futura se komisija zaveda, da gre za večplastno problematiko, ki se med drugim dotika vprašanja povrnitve finančnega vložka države (po pojasnilu Sklada se Ad futura štipendije financira izključno iz slovenskih proračunskih sredstev) in razvojnega potenciala tako izobraženega kadra za državo.

Komisija ocenjuje, da je trenutno veljavna zahteva po zaposlitvi v roku treh mesecev po zaključku izobraževanja v tujini za trenutne razmere na trgu dela tudi za visoko izobražen kader precej nerealna, zato se strinja s prilagoditvijo rokov za izpolnitev obvez. Hkrati pa opozarja, da naj se pogojev za pridobitev štipendije, ki so vezani na zaposlitev v Republiki Sloveniji po končanem študiju, vendarle ne razrahlja do take mere, da za štipendista ne bodo pomenili več nobene obveze. Komisija namreč štipendije Ad futura dojema kot poseben dogovor med štipendistom in državo, katerega sestavni del so tudi določene obveznosti štipendista za prejeta sredstva, ki jih je treba ob koncu izobraževanja izpolniti ali pa prejeta sredstva vrniti. Pri tem opozarja, da bo treba tovrstno miselnost še usvojiti, saj se še vedno pogosto štipendije in sredstva države, vložena v izobraževanje posameznikov, pojmuje za podarjena in samoumevna.

Komisija hkrati opozarja na velike koristi, ki jih imajo bolj razvite države od spodbujanja prostega pretoka delovne sile in privabljanja visoko izobraženih tujih kadrov v njihovo delovno okolje, ki je s stroški dela in raznimi prispevki manj obremenjeno in s tem za zaposlitev mladih bolj privlačno. Pri tem je vložek države v izobraževanje posameznika treba gledati z vidika celotnega izobraževalnega procesa, ne zgolj z vidika štipendiranja izobraževanja v tujini, posledično pa ocenjevati tudi morebitno izgubo za državo v primeru visoko izobraženega posameznika (po nekaterih ocenah nekaj 10.000–100.000 vloženi evrov na posameznika), ki se odloči raje zaposliti v tujini kot doma.

Komisija se zaveda, da odločitev za vrnitev v Slovenijo po zaključenem izobraževanju v tujini ni odvisna samo od tukajšnjih pogojev za akademski razvoj, ampak predvsem od splošnih pogojev za življenje in družbene klime v državi, zato meni, da bi morali temu dejstvu nameniti več pozornosti in z ustreznimi spremembami zagotoviti, da se bodo visoko izobraženi kadri vračali nazaj v državo.

* * *

Za poročevalca je bil določen podpredsednik komisije Tomaž Horvat, mag.

Nuša Zupanec, l.r.
sekretarka komisije

Mag. Peter Požun, l.r.
predsednik komisije